

Pant, sopsortering och lagar för klimatet

Berättelse

Om du bor i Sverige kommer du snart att märka att många människor gör flera saker för miljön i sin vardag. Två exempel är väldigt vanliga: att sortera sopor och att panta burkar och flaskor. Det betyder inte att alla gör allt, eller att alla bryr sig lika mycket. Mycket handlar om vanor, lagar och praktiska lösningar. Men för många har det blivit en självklar del av veckan.

Att sortera sopor betyder att man inte slänger allt i samma påse. I stället delar man upp avfallet efter material: papper för sig, plast för sig, samt metall och glas för sig. Många sorterar också matavfall. På så sätt kan materialet återvinnas och användas igen i stället för att bara slängas. Reglerna håller på att ändras: senast den 1 januari 2027 ska alla kommuner ha infört så kallad fastighetsnära insamling. Det betyder att hushållen lättare ska kunna lämna förpackningar av papper, plast, metall och glas nära hemmet.

Pant är ett annat välkänt system. När du köper en läskburk eller en PET-flaska betalar du lite extra, och de pengarna kallas pant. När förpackningen är tom lämnar du tillbaka den i en pantmaskin, ofta inne i mataffären, och får tillbaka panten. Systemet drivs av ett företag som heter Returpack, mer känt som Pantamera. Målet är att 90 procent av alla burkar och PET-flaskor ska återvinnas. År 2024 låg pantningsgraden enligt Pantamera på omkring 87,6 procent, vilket var över 2,8 miljarder förpackningar. Från september 2025 höjdes panten: en aluminiumburk gick från 1 till 2 kronor, och en stor PET-flaska från 2 till 3 kronor. Exakta belopp och siffror ändras dock över tid, så de senaste uppgifterna bör man alltid kontrollera hos Pantamera.

Bakom vardagsvanorna finns också tydliga mål och lagar. Sedan 2017 har Sverige ett klimatpolitiskt ramverk i tre delar: en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Ramverket beslutades av en bred majoritet i riksdagen. Klimatlagen trädde i kraft den 1 januari 2018 och säger att regeringen ska föra en politik som bygger på klimatmålen. Vart fjärde år ska regeringen ta fram en klimatpolitisk handlingsplan som visar hur målen ska nås. Det långsiktiga målet är att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser, och att utsläppen då ska vara minst 85 procent lägre än de var år 1990.

Det är lätt att tro att alla i Sverige är mycket miljömedvetna, men så enkelt är det inte. Hur mycket varje person faktiskt gör är olika. De totala utsläppen ökade till och med något 2024 jämfört med 2023, enligt Naturvårdsverkets statistik. Det man säkert kan säga är att det finns lagar, mål och praktiska system som gör det enkelt att sortera och panta, och att det är vanligt att många använder dem.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
miljömedveten	som bryr sig om och tänker på miljön

ORD	FÖRKLARING
avfall	sopor; sådant som blir över och ska slängas
material	det som en sak är gjord av, t.ex. plast eller glas
återvinna	ta hand om material och använda det på nytt
fastighetsnära	nära bostaden eller huset där man bor
pant	extra pengar man betalar och får tillbaka när man lämnar en burk eller flaska
pantningsgrad	hur stor andel av alla burkar och flaskor som pantas
ramverk	en grund med flera delar som hör ihop
handlingsplan	en plan som visar hur man ska göra för att nå ett mål
nettoutsläpp	det som släpps ut minus det som tas bort igen
växthusgas	en gas, t.ex. koldioxid, som påverkar klimatet

Läsförståelsefrågor

---

1. Vad betyder det att sortera sopor enligt texten?
  1. Att slänga allt avfall i en och samma påse.
  2. Att dela upp avfallet efter material, så att det kan återvinnas.
  3. Att aldrig slänga något hemma.
2. Vad är "fastighetsnära insamling"?
  1. Att man måste åka långt för att lämna förpackningar.
  2. Att hushållen ska kunna lämna förpackningar nära hemmet.
  3. Att man bränner alla sopor hemma.
3. Varför skriver texten att man "alltid bör kontrollera de senaste uppgifterna" om pant?
  1. För att siffrorna alltid är fel.
  2. För att belopp och siffror ändras över tid.
  3. För att pant inte längre finns kvar i Sverige.
4. Vad är Sveriges långsiktiga klimatmål enligt texten?
  1. Inga nettoutsläpp av växthusgaser senast år 2045.
  2. Att helt sluta använda burkar och flaskor.
  3. Att alla ska sortera sopor varje dag.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  1. Klimatlagen trädde i kraft den 1 januari 2018.
  2. Klimatramverket beslutades av en bred majoritet i riksdagen.
  3. Alla i Sverige är mycket miljömedvetna.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  1. Målet är att 90 procent av alla burkar och PET-flaskor ska återvinnas.
  2. Senast den 1 januari 2027 ska alla kommuner ha fastighetsnära insamling.
  3. Pant är dyrare i Sverige än i alla andra länder.
7. Texten säger att man inte så enkelt kan säga att "alla i Sverige är mycket miljömedvetna". Förklara med egna ord varför texten är försiktig med ett sådant påstående.
8. Vad är skillnaden mellan att sortera sopor (en vardagsvana) och klimatlagen (en lag)? Svara med stöd i texten.

Facit

1. Att dela upp avfallet efter material, så att det kan återvinnas.
1. Att hushållen ska kunna lämna förpackningar nära hemmet.
1. För att belopp och siffror ändras över tid.
1. Inga nettoutsläpp av växthusgaser senast år 2045.
1. ja b) ja c) det står inte i texten (texten säger att hur mycket varje person gör är olika)
1. ja b) ja c) det står inte i texten (texten jämför inte priset med andra länder)
- Exempel på svar: Hur mycket varje person faktiskt gör är olika från person till person. Därför går det inte att säga att alla är lika miljömedvetna – det vore en generalisering. Det säkra är att det finns lagar och system som gör det lätt att sortera och panta.
- Exempel på svar: Att sortera sopor är en vana som många väljer att göra i vardagen. Klimatlagen är en lag som riksdagen har beslutat och som gäller staten och regeringens politik. Det ena är en vardagsvana, det andra är en regel beslutad av riksdagen.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för arbete med samhälle, lag och vardagskultur, samt för enkel källkritik kring siffror som ändras (pant och utsläpp). Tema: värderingar och sociala koder i Sverige, kopplat till officiella mål och lagar. Lyft hur texten skiljer på hård fakta (klimatlagen 2018, målet 2045, pant) och attityd-/opinionsfrågor (hur miljömedvetna människor är). Undvik generaliseringar av typen "svenskar är ..."; texten använder medvetet "många i Sverige". Fråga 7 är en inferensfråga om varför man uttrycker sig försiktigt. Låt eleverna jämföra med mål, lagar och sopvanor i sina egna länder.

Diskussionsfrågor

- Finns det pant eller sopsortering där du kommer ifrån? Hur fungerar det i så fall?
- Texten säger att kommunen ska göra det lätt att lämna förpackningar nära hemmet. Vad gör det lättare eller svårare för dig att sortera där du bor nu?
- Är det bra att en stat har lagar och mål för miljön, eller borde det vara upp till varje person? Tänk på både fördelar och nackdelar.
- **Skriv (5 meningar):** Beskriv hur du själv gör med sopor och flaskor i dag, och om något är annorlunda mot hur du gjorde i ditt tidigare hemland.

Källor och faktagranskning

- Naturvårdsverket – Sveriges klimatmål och klimatpolitiska ramverk: <https://www.naturvardsverket.se/annesomraden/klimatomställningen/sveriges-klimatarbete/sveriges-klimatmal-och-klimatpolitiska-ramverk/>
- Regeringen.se – Det klimatpolitiska ramverket: <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/06/det-klimatpolitiska-ramverket/>

- Naturvårdsverket – Kommuners insamling av förpackningsavfall (fastighetsnära insamling): <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/producentansvar/producentansvar-for-forpackningar/kommuners-insamling-av-forpackningsavfall-fran-hushall-och-vissa-verksamheter/fastighetsnara-insamling/>
- Pantamera (Returpack) – Fakta & statistik: <https://www.pantamera.nu/privatperson/fakta-statistik>

Faktagranskad mot ovanstående källor i juni 2026. KÄNSLIGT ÄMNE – texterna håller sig medvetet till lagar, officiella mål och statistik och undviker värderingar. Verifierade nyckelfakta: Sverige har sedan 2017 ett klimatpolitiskt ramverk i tre delar – en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Klimatlagen trädde i kraft den 1 januari 2018 och säger att regeringen ska föra en politik som bygger på klimatmålen samt vart fjärde år ta fram en klimatpolitisk handlingsplan. Ramverket beslutades av en bred majoritet i riksdagen. Det långsiktiga målet är att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser, och därefter ska upptaget vara större än utsläppen (negativa utsläpp); utsläppen från svenskt territorium ska då vara minst 85 procent lägre än 1990. Sverige har ett pantsystem för aluminiumburkar och PET-flaskor som drivs av Returpack (Pantamera): man betalar pant vid köp och får tillbaka pengarna i en pantmaskin. Målet är att 90 procent av alla burkar och PET-flaskor ska återvinnas; 2024 låg pantningsgraden enligt Pantamera på cirka 87,6 procent, vilket motsvarade över 2,8 miljarder pantade förpackningar. Från september 2025 höjdes panten: en aluminiumburk från 1 till 2 kronor och en stor PET-flaska (1 liter och uppåt) från 2 till 3 kronor. Det är vanligt att hushåll sorterar avfall (papper, plast, metall, glas, matavfall) för återvinning; senast den 1 januari 2027 ska alla kommuner ha infört fastighetsnära insamling av förpackningar nära hemmet. OSÄKERHETER OCH MYTER (markeras försiktigt i texterna): Sveriges totala växthusgasutsläpp 2024 redovisas olika beroende på mätmetod (territoriella utsläpp exklusive markanvändning anges till runt 45–47,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter i olika rapporter) – därför anges endast att utsläppen ökade något 2024 jämfört med 2023, och läsaren hänvisas till Naturvårdsverkets aktuella statistik i stället för en exakt siffra. Att "svenskar är extra miljömedvetna" är en vanlig men osäker generalisering – texterna skriver i stället "många i Sverige" eller "det är vanligt att". Exakta pantbelopp och pantningsgrad ändras över tid (siffrorna gäller 2024–2025; se Pantamera för det senaste). Pantsystem och hög återvinningsgrad finns även i andra länder och framställs inte som unikt för Sverige.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.